

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

Speculu[m] Agonisantis

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

requies solitudoluctus gaudiū silentiū
paciū hospitū. Beatus cui sacra lectio
cibus: orō potus: psalmus iubil^o. medi
tatio p̄ps: speculatio deus. Beatus reli
giosus q̄ oia studia et exercitia sua ad vir
tutes et beneplacitū dei ordinat. et nihil
singularitatis et ostentationis verbo vel
facto p̄tendit. cauens vbiq; ne deū vel
primū offendat. Beatus q̄ p̄ bono acci
pit q̄n aliquis eū corripit et recte instru
it. ne i errore maneat et male peat. Bea
tus qui os suū custodit ne ociosum aut
nociuū verbū p̄ferat: talis magnā pacē
habebit. bonam cōscientiā et famā de
uotionisq; gratiam obtinebit specialem.
Vultu iurgia cessare facit qui patiens
est et tacet. **R**eligiosus est qui habet
deuotionē in choro. patientiā in capitulo
disciplinā in labore. meditatōs in lectio
ne. feruorē in orōe. castitatē in tentatōne.
tolerantiā in aduersitate. hūilitatē in p̄
speritate. Religio paup̄tate fundit. obe
dientia erigit. castitate dedicat. hūilitate
custodit. charitate p̄ficiat. Religiosus in
abscondito manēs: quasi lucerna in nos
te secure ardens. Religiosus non r̄ fre
nans linguā suā huius vana est religio.
p̄. Ad qd̄ venisti frater rogo te medita
re frequēter. **O**bsequio xp̄i subiect^o viue
decenter. **E**sto tardiloquus lege scribe di
sce libenter.

Incipit speculū peccato ris agonisantis.

Heu et plusq; heu me mi
serū et infelicē peccatorē: q̄ in
tor angustijs et calamitatib;
corporis et spiritus me solū re
p̄to et oī hūano suffragio destitūtū. nec
est vlla creatura sub sole a qua audiā vel
credā dolorū meorū qualecūq; sperare re
leuamen: attenta calamitate quā in p̄sen
tiarū p̄petior. Parētes si quidē et amici
mei carnales quib; maxime confidebā.
ijdem ip̄i p̄ quandā fictā et occultā tradi
tionis specie in vanitatibus et ludis in

ep̄tis me deduxerūt: et induxerūt in los
cum horrois et laqueū mortis. que me
nūc obsidet et inuadit. sed nec me p̄uē
dere docuerūt p̄ntes horredas miserias
quibus heu nūc totus inuoluoꝝ tā corū
pore q̄ aīa. Insup et in p̄dictū lequeū
mortis cū eisdē cognatis dietim labebar
nec attendebā. **N**e ve mihi misero pec
catorū q̄ dū plena incolumitate frubar
has terribiles angustias et intolerabiles
cruciatūs nō p̄cogitauit: q̄ oī creature mor
tali p̄sertim hōi peccatorū inuitabiliter
euēniūt. dū mors in foribus est aut ago
nisat veluti heu modo patēter experior:
vtrūq; hec merito p̄cogitasse debuerā nisi
mundus et diabolus cordis oculū eroꝝ
num tenebris obfuscaissent inuoluerūt
proius excecassent. Siquidē dum adhuc
sanus essem et in prosperis mundi
totus effloꝝerē. mortē sp̄ metuēbā et vix
absq; horrore. mortē mentionē audire p̄
terā. sed nec quēpiā morientē videre pos
terā: aut imaginare sine dolore et meroꝝ
re cordis. **S**ed heu nūc q̄si p̄ditore inua
dor et circūualloꝝ a morte. nec vllū vsque
quāq; patet diffugiū. quinimo tot mise
rijs vndiq; circūuallatus sum. q̄ p̄ter
cas nil aliud cogitare possūz aut alijs im
pendere. **A**bilomin^o salubre nimis mi
hi foret et oportunū salutē aīe mee vacare
quā timeo post breue t̄pis interuallū ad
infernalē descensurā mansionē. cui^o hor
rendā mēoriā saltē vni^o hore morula nū
q̄ hucusq; in mēte habui: putās me tē
pestiue satis id facturū dū mors adesset.
finēq; vite p̄inquare p̄spicere. **S**ed ecce
me grauit̄ errasse euident̄ p̄pendo. cer
nens me dolorib; p̄anoꝝ et angorib; ita
circūseptū. q̄ ad salutaria queq; intēdes
re mihi nō vacat aut delectat. q̄nimo luce
clarior experior q̄d post ludū amissū: nil
restat q̄ vt ve detur. **H**eu me miseriū et
infelicē q̄ p̄ciosum t̄pis ob aīe salutē p̄u
randā mihi diuinitus collatū. tā inep̄
tā vane tā inutiliter expēdi. et ad vanitas
tes cūcta q̄ salutē mee nociua. eodē q̄tū

dic abusus sum del sancte qz matris eccle
sie pcepta et monita proflus quipendēs
atqz p nihilo ducēs. vota frangēs. penitē
tiā refugies. pmissa solvere nō curās. et
oīa verita ppetrās. Quāobzē ab imorta
li verme pprie pscietā acriter intus cor
rodor et comanducor qz dolor ille oī do
lore seuior sua acerbitate sufficiens esset
aiāz a corpe sano violēter auellere. sed et
p pauore eozū qz p diti aiā adhuc remane
te in corpe gescit. sed frustrata spe sua ne
cessario ipm deserere cōpellit. Heu heu
quantū a via salutarī qz ducit ad vitā ab
errauit. quāqz nimis angustā fore cōside
ro. latā autē et speciosam a multis frequē
tatā qz ad interitū tendit et in baratrū dā
natonis pccipitat hucusqz sum secutus.
Utinā daret mibi saltez vnica dies tē
poris hominū. qui illud vane cōsumunt
et inutiliter deperdūt. ego procul dubio
mora semota corde puro et cōscientiā nō
sticta de pteritis delictis vōsciter penitē
terēt iterū penitēda nō pmitterē. Sz vi
deor mibi taliter ad hec ab alijs respōde
ri. Qz sicut ad regimē domus sol⁹ des
narius argenteus parū pferret ei: qui cū
mille aureis illā regere nō potuit. Parū
formidet parū ad salutē. pcurandā mibi
pdesset vnica dies pntē. qz in centū mili
bus nil boni fecit: imo malū oī momento
ppetrauit. Preterea dolēter expōz anim
aduerto qz hmoi in penitēti. suāqz vitāz
nullaten⁹ emēdare curante. festina mors
sūmo est remediū et salubris medicina.
Cui em breuioz ē vita min⁹ deteriorat⁹
et paucioza sibi cumulat delicta. Vale
dicant itaqz false delicta. cōuersatio feda
inepta leticia: qz qzuis exiguoz tpe du rauer
runt: et etna tū mibi ingerūt tormenta et
sine fine duratura. Magna stoliditas ē
vt vitā longiturā qz cōcupiscat. si illā in
vt ei seruitio indefinēter nō expēdat. Heu
qz negligēt ista puidi pteritis dieb⁹ cū ad
honores amores et fauores mundanos
tā ardetē aspirarē. qz me nūc in has hor
rendas angustias et cruciat⁹ instar ceci

deduxerūt. **B**enedicta sit hora illa qua
in hanc lucē prodij. dū ppter intēsum
et excessiū mundaliū amorē corp⁹ meū
in cibuz ignis et fauillā eterne incendij
sic delicate nutriui. Deū qz me creauit et
perditū redemūt. pdidi. vitā illā beatā qz
sine nō claudif defectu caret. inuidiā nes
scit amisi. Feliciqz oīm supnoz cūiū so
cietate ppetuo sum priuatus. Tibi ver⁹
amor et pfecta charitas. merita et gai dia
singuloz facit cōia vniuersozū. Nec ime
rito vt clare pspicio tot bonis destitutus
sum qm quidē si breue et exiguū vite mee
tps in dei seruitio cōsumpsissem. infallib
biliter et absqz ylla ambiguitate psciese
curitate: et aie salutē in pntē euo accepis
sem. et in futuro vitā eter nā et gloriā sine
fine possedissem. Sed nūc pch dolor in
gredior locū tormētozū terribiliūz et ma
liū penarū. et paulatim desinūt oīm mē
broz meoz officia. cūcteqz vires tā aie qz
corpis laqueat. In primis lingua meo
palato adherēs loquele vsu mibi adē
mit qz obzē dolores et angustias cordis
explicare nō pmittoz. Oculi girāt et rot
tantur in orbē: vel turgescūt instanturqz
p dolore. ob cuius vehemētiā nequeūt
lachrymari. Facies pallefcit: color imu
tatur et glaucescit. Nasus cōstipat ac ru
gescit. Os grauiter olet et exarescit: den
tes nigrescunt: eozūqz iunctura se dissol
uit. Labia crepant findunt et spumant.
Buttur rancescit. nerui qz in pncipitū rum
pēdi vidēdos se monstrāt. Pectus aridū
se subleuat vt cordi locū tribuat qz ad cre
pandū festinat. Miserā qz carop omēs
meat⁹ sudat fetet seqz pstringit. Deu qz
intolerabiles p singula corpis mēt za lu
stineo cruciatus. Oēs corpis costē et
ossa ita vt nūerari comode possent ocu
lis intuentiū se manifestāt. sanguis au fu
git. vene se occultāt. crines desinūt. ignis
naturalis algescit. sensus deficit. vita de
clinat. **O** me infelicē cur in hoc speculo
me iugiter nō inspezi et mortis amarituz
dinē nō p cogitauit et pferetim terribiles

angustias que mortuos preunt et suble-
quant. quibus tamen circumseptus nullam requiem
aut pausam respiro: quicquid me verteret siue
in longam extensus. siue in globum collectus si-
ne lupinus iaceat siue resupinus recubens
quicquid me et omni parte corpus paulatim defi-
ciens. velut esca vermium horrendum ex se
gignit fetorem quem ego ipse verumque vix suffi-
cio tolerare. preter hec corporis mala que enu-
meravi. ipsa etiam anima inestimabiles tole-
rat angustias. et interdum consideras perterita.
oblectamenta atque delicias dicta facta ver-
ba et opera. singulasque cordis cogitationes
et voluptates tam subito et celeriter evanuisse
se vix unquam noctis somno exparandos for-
re respectu eternitatis. Insup et cuncta opera
sua aniaduerit iniusta esse et viciosa. que
propter ab eorum presentia aufugere satagit sed
ab eis tale recipit responsum. Quia inquit opera
sua. cuiusque peius quam genuisti. Ecce ego te
relinquere non debemus sed visum ad presentiam
equissimum tuum deus comitabimur te graviter ac-
cusaturus: eo quod neminem ipellente tempore pluri-
es tentasti. et in presentia multa spem eorum
tulisti. Referemus preterea universas circum-
stantias et causas locorum tempum personarum in-
quibus divina mandata contemnes violasti.
Quibus scis inspiratoribus plerumque tibi ces-
sus inmissis obtempere rennuens. easdem po-
tius impudenter te fugasti. Ne mihi mi-
sero et infelicem detorui cui ex omni parte intus et
foris multiplicantes mala. crescit afflictio:
sed non in merito. visum quod contra dictamen
equitatis et iusticie contra remorsus et vermi-
culum presentie. in baratrum damnationis me ipsum
precipitavi. et quicquid in me fuit spiritus sancto
bella intulit: diuine gratie in gratiam extitit. notum
est lumine eterni. Angelo scilicet quod mihi in cu-
stodia et directorum deputatus fuerat inobe-
dienter restitit. Quomodo quibus et correptiones
iustorum que a via nequie me trahere et ad sal-
utaria dirigere conabantur audire precepit.
Pro hoc dolor quod stultus. hoc acerbissimi
mos cordis dolores obtulisti et effugere
desidero tanto atrociter obtutibus meis semet
obijciunt. Et ut singula notatim explicet
mala que patior: vndeque per circuitum circum-

uallat in angelis tenebrarum hostes inplac-
biles: que gestibus suis et clamoribus terribili-
bus mihi minantur ut deuoret ac viuum ab-
sorbeat. Habet siquidem facies tam fedas et
horribiles adeo quod solus eorum aspectus suffice-
ret amenciam mihi preter et delectationem: icutere
necnon et anima a corpore separare. Et alta denique
que pre eminenti astare suspicio custode mihi
deputatum angelum bonum mestum et lugubrem
cuius quoniam suasiombus et consiliis ac monitionibus ob-
tempere preter presentiam succursum meum lente se
disponit. quoniam a tartareis legionibus quibus
dum sospitatur frueret corporali beneplacitis de-
seruiui. me iure deprehendi permittit et immani-
ter pretercari atque discerpit. Eursu pro iu-
dice meum equissimum et infallibilem suspicio ter-
ribilem nis et ad instar furiosi cuius presentia ac
rapidum vtri stantem: que exultu suo iracundo
nis et minaci. quem sic aspiciere vniuersas
modi penalitates expugnat. patere non dicit in-
genere furore quem erga me miserum precepit.
Et reuera tanto nunc mihi tribulioze se modo
strat. quod quoniam ouersione mea noxijs excessi-
bus pauloante misericorditer expectabat.
Ach que seueram omnibus mora et appellatioe se-
motis a domino presentolor ad denationis finis. que
ob mei ouersione et emendationem tot mihi
dies et horas misericorditer indulsit. sed cum
de die in die penitenti prepositum pretrahere nihil
boni pegit. sed in vicijs presentis emarcuit. nunc
ecce tantis me calamitatibus oblitum presentio quod
nec enuerare quod ipomet sufficio. Sententiam que pre illam tam asperam scio me sustinere
non posse: quam tamen iuxta diuinum decretum pre-
stolari me oportebit. Nec est remedium in presentibus.
Ad cuius quidem executionem sine tartareos
illos satellites ac lictores imites et imites
ricordes preparatos cerno: que mihi manum pre-
berit ut ad ollas sulphureas eternaliter arsu-
rum me secum traducat. Preterea subter me pa-
tentibus oculis ac lucide presentolor loca inferna-
lia et colligas tam terrificas. domum que hor-
roris et importabilis fetoris. cuius sunt tenebre
tam dese ut et manibus apre palpari et tractari
valeat. Ignis sine flamma ac claritatis
splendore. fetor omni sulphure et fumo odore
pestilencioz. dolor ad instar presentientium et

cessatione vel pausa qualicūq; Rugitus
et clamores necnō suspiria tā magni vi-
goris. vt et lachrymā dī auferāt mēoriā
piter et desiderū. Penalties et miserie
tā graues vt p singla momēta. fere hoīez
mori cogāt q̄ tñ mori nō valet. mors q̄ q̄
in desiderio ē et veire p̄tēre. Illuc ob in-
tolerabiles cruciat⁹ audio plerosq; deū
blasphemātes deīrātes ac maledicētes
Zbiq; patēter p̄spicio vnūquēq; dānatū
odire suū. primū velut hostē capitalē ei q;
maledicere mala ip̄cari et absq; cā mole
stare. iccirco d̄ die i die noui sibi inferūt
cruciat⁹. Illuc insup plane cognosco eos
q̄ me cū paulo ante deliq̄rūt et dñica mā-
data violauerūt scīetē expectātes vt quē
p̄dē habuerūt p̄sociū in delictis. scū tā
babeāt sodalē et p̄cipē i penis et sulphu-
reis flāmīs. Jacēt illuc miseri inter aspi-
des sp̄etes et dracones et silēs bestias vi-
rolētas q̄rū p̄ multitudine nō est numer⁹.
Zbi desiderat mors q̄ cib⁹ ē ip̄is imorta-
lis. q̄ tñ moriunt sine morte et cruciant⁹
sine fine. Deu q̄ horribilis ē illic māsio
mibi meiq; sibi scelerat⁹ deputata ac p̄-
parata. cui⁹ etiā mēoria et cruciat⁹ p̄cogi-
tatio. in inensurā mibi augēt dolores ca-
lātates et miseras. p̄cat dies in q̄ nat⁹
sum. Maledicta sit hora q̄ de m̄ris vte-
ro in lucē hāc. p̄dij. cū tātis dolorib; et an-
gustijs ip̄licitū de hac vita migrare p̄pel-
lor. Deu me infelicē cur talia nō p̄cogi-
taui dū plena corpis sospitate gauderē.
et penitēdi spaciū mibi fuerat benigne cō-
cessum. Hāvtiq; si h̄ fecissem tā securus
essem de eterna felicitate captāda: q̄ tuz
heu i p̄ntiaz indubitāter infernales cru-
ciatus postmodū susceperūt i p̄petuū du-
raturus. Maledicta sis infelix aīa mea
q̄ ad penales illas migrabis māsiones:
vbi q; corp⁹ qd̄ tibi sociū hūisti i delictijs
simul exptabes i intemābilib; flāmīs
O si posses explere cordis mei desideria
vellē certe q̄ nūq; fuisset nat⁹. nec em̄
tantas tā calamitates incurrere q̄s euā-
dere nullaten⁹ p̄ualeo. O rupes ardue et
montes excelli cadite sup̄ me et colles ope-

rite me: ne vultū illū irati p̄era me iudicis
si fas est aspiciā. Insup p̄corocitate me
vt penas illas honorēdas nō aspiciā. q̄s
mibi p̄atas video sursum et deorsum an-
trosum et retrosum dextrosum q; et sinī-
strosum. Siquidē tā graues et horribi-
les he sunt vt si liceret et p̄mitterer: certe
in desperationē caderē. labiq; in eā toris
virib; optare. heu q̄ intolerabiles i gerūt
mibi cruciat⁹ carnales delitie. vestes p̄ci-
ose. necnō supbia cordis ignominiosa et
feda. Lamē meā putridā tā delicate nu-
trire nō debui: q̄ erat saccus stercoꝝ et ci-
bus p̄miū: aīe q; salutē postponere q̄ an-
geloz sanctoroz manib; oīm rerū plasma-
toꝝ p̄ntari debuerat. q̄ suo p̄cioso cā san-
guine de p̄tate demonū redemit. mortē
q; p̄ eadē suscipere nō dubitauit. O mun-
de imo immūde nō ab te cogor exosū ha-
bere q̄ vt tibi cōplacere tā illis displiceo.
q̄ merito yltra cōm mundi creaturā que
qd̄ credi p̄t si eis obtpare voluisset. p̄ cō-
to me dilexissent. et nūc heu p̄ tali misere-
rio eternos sustineo. p̄ mercede cruciat⁹.
Vos itē alloquor parētes et affines q; s
p̄fecto si vt nūc sic et nūc cognouisset:
nūq; vobis tantā fidentia adhibuisset.
nec vris suasionib; et p̄silijs acquiescisset.
quinimo creatori meo ac redeptori deser-
uire et cōplacere studuisset q̄ suis p̄cepto-
rib; tā terribil et feuer⁹ existere nō dubitat⁹
S; nis sera ē ista q̄rela. frustra q; nimis
rū monent bi stat⁹ et suspiria ad nihilū. p̄
futura. cū sine remedio et graui corpis et
aīe calātate a p̄nti p̄pelloꝝ seculo migrat⁹
re. et ad infernalīa et tartarea loca etnalī-
ter cruciat⁹ trāsire: vbi ē ster⁹ et stridor
dentiū. pena sine termino: et acerbitas sine
meta. Unū tamē suadecoz p̄siliū salubre
vniuersis qui flebilē hāc audire q̄rimo-
niā et similitē forsitan p̄stolant⁹ euentū. p̄
nunc in testamentū trado quatinus per-
petrata facinora omni mora postposita
deserāt. que sic hominē finaliter in tarta-
ra p̄cipitant. propria aurē cōscientiā ve-
ris penitētie lamentis ac cōtritione mū-
date studeāt. salubre viā viuēdi arripāt.

Ut et in summa melius q̄ ego mori
condiscat. Nā felix quē faciūt aliena p̄-
cula cauta. Boetius, Tps siquidē p̄ns
ad instar ymbre solaris breuissimū est.
Nā mo quoq̄ an etiā cras sup̄uere des-
beat securus esse p̄t. Philomin⁹ in hac
ep̄is breuitate valet hō eterna sibi gau-
diā p̄mereri. aut certe eterna si velit sup-
plicia peurare q̄ ante mūdi cōstitutionē
ambo iuxta meritoꝝ diuersitatē cunctis
sunt viuentib⁹ p̄parata. Quisq̄s ergo rō-
nis capax q̄tū salutē sue cōgruere iudis-
cauerit in hō speculo semet assidue p̄re-
platur. *¶* **S**ine queso bonū cui nullū p̄-
fero donū. In mūdi rebus da mihi celsē
deus Amen.

Mortales cūcti moneat vos tumba sep-
puleri. Mors cito mors dura mors fra-
gilis est et amara. Cominus est sepe dū
cernit eminus esse. Mors vt inuit nihil
esse sinit mors oīa sinit.

Appellatio peccatoris a
dei iusticia ad eius miseri-
cordiā Joannis Gersonis
per modū orationis et con-
fessionis.

Tua o regina celis mūdi to-
tius dñā. dei genitricē illibata
virgo maria. ac vestrū omnium
celis regni p̄cerū. ciuitatis
et me cōcūctū. et beate felicitatis cohere-
dū corā dei throno et agno iugiter astan-
tū cuiq̄s facere euangēlita iohānes pudē-
citi: v̄rgialis parany n̄phē. celestiu seru-
tator egregie. ac diuinoy scriba doctissī-
me tāq̄ in p̄sona singularis autērice. et
p̄rogatiuē sanctitatis et dilectōis amplito-
ris dignissimeq̄ dñā. Ego. N. oīm fi-
liorū dei ingratiſsim⁹ meritoꝝ pauperri-
mus. et seclerū heu abundantissimus. ab
oīm peccatoꝝ meorū graua minib⁹ firmo
correctōis p̄posito et aīo ad emendatōnē

vite melioris fiducialiter appellandē. Le-
chy marū mearū. p̄fluuijs. a districtissī-
ma tua dñe iusticia ad clemētissimā bo-
nitatis tue dñe misericordiā puocandē.
dico. p̄fector cōfiteor et p̄pono q̄ licet ego
peccator ip̄ius indignus et miserrimus
tantilla mea tpa pueritē meā adolēscē-
tie cursū et p̄uictōrē virilitatis mee p̄-
gressū. imo oīs vite mee p̄cessus. An-
nos: mēses: di: s: horas et momēta. timo-
re tuo postposito. aīo irreuerētē. et cogitā-
tatu infrūto. desiderijs et conatib⁹ ma-
lis. volūtate. p̄posito et cōsensu peiorib⁹.
nec nō ope cōsuetudine et cōtemptu pessī-
mis incessanter et ip̄ie transegerim. legē
tuā peccādo dereliquerim. iusticias tuas
p̄phanauerim. gratiā tuā abiecerim.
mandata tua nō custodierim. salutaria
tua cōsilia et monita p̄spenderim. pieta-
tis opa segruē neglexerim. dona spūs s̄-
p̄fitorū n̄ mortaliter a me repulerim. bea-
titudines et virtutes malitiose spreuerim.
Ecclesiasticis me sacris indignū reddi-
derim. Temereq̄ boni p̄prie salutē in eo
mō p̄ctā p̄miserim. obseruātijs ecclesie
sanctē p̄cepta p̄tinaciter trāsgressus fla-
gitiosis meis opibus fidē tñā violauerim.
p̄ctis meis rursus te fili dei crucifixerim.
oibus tuis bñficijs et donis gratuitis in-
gratus exiterim. flagella tua licet pauca
murmurādo susceperim. In sup̄bia viā
auaricia cordis inquinatōe mētis et cor-
poris inuidiosis actib⁹ p̄cularib⁹ castri-
margijs. iracundis motib⁹. accidiosis toz-
poribus innumeris voluptatib⁹. actuali-
bus culpis mortalib⁹ et criminalib⁹ vs-
q̄s. venialib⁹ peccatis. offensis spūalib⁹
corporis. cordis et oris iniquitatib⁹. factis
illicitis. p̄sumptiōib⁹ temerarijs. crebris
inobediētijs negligētijs et delictis pluri-
mis: et alijs neq̄bādis excessib⁹ ex malit-
tia et fragilitate. oibus interioribus et ex-
teriorib⁹ meis sensib⁹ te deū meū grauitē
et multip̄t̄ offenderim. Et his malis p̄-
p̄rijs nō p̄tēcus mala malis accumulās
alijs occasionē peccandī p̄buerim eos in